

पण श्रीमंत यशवंत व्यंकटेश कोन्हेटकर बी. ए. एल्. एल्. बी हे आपल्या श्रीमद्भागवतार्थ दर्शन नामक पुस्तकात आत्मा अमर असून त्याला अनेक चमत्कार करिता येतात, हे सप्रमाण सांगतात. मग महाराजांचे जागृतावस्थेत व स्वप्नावस्थेत देह धारण करून दर्शन देणे कोणते अशक्य आहे! 'जागतरामा सोवतं रामा सपनो मे देखो रामहो रामा' या एकनाथ स्वामीच्या म्हणण्याप्रमाणे साईनाथ वाटेल तेव्हां दर्शन देतात, याच प्रमाणे 'अथ एष संप्रसादोऽस्माच्छरीरात्समुत्थाय परं व्योति रूपसं पद्य स्वेन रूपेणाभिनिष्पद्यत' (छांदोग्योपनिषत् अष्टमोऽध्याये खंड ३ मंत्र ४) (आत्मवेस्थांचा) हा प्रसन्न रूप आत्मा (कोन्हेही) या शरीराच्या बाहेर येऊन अत्यंत श्रेष्ठ अशा ज्योतीला प्राप्त होवता स्वतःच्या रूपाशी युक्त होतो (तरी कोन्हां कोन्हां त्याला पूर्वीचे शरीर अचेतन पाडण्याची अवश्यकता वाटत नाही.) महाराज कामक्रोधादिक वृत्तीला वश न होता स्वस्वरूपी रममाण होऊन सदा शांत वृत्तीने रहात.

शयनागारांतून मशीदींत येतेवेळीं हातीं दंडा येऊन लाखो शिब्या देत असत अशा वेळीं त्यांचे समोर जाण्याची छाती होत नसे. पण चमत्कार हा की, मोठवानें शिब्या देण्याच्या आवेशांतच प्रतिक्षणी 'अहो तेरा अच्छा करेगा' ही अत्यंत व हळू पण स्पष्ट वाणी ऐकू येत असे. कोणता सामान्य पुरुष रागाच्या तडाक्यांत शांत वृत्तीने आशिर्वाद देता? म्हणून मी म्हणतो की महाराजांचे रागावणे हा निवळ देखावा होता पण अंतःकरण अत्यंत दयावं व शांत होत.

— "भक्तांची सांकडी स्वये सोसी देव । त्यां पाशीं केशव सर्वकाळ ॥ (गाथा तुकाराम ४२७४). एके दिवशीं आम्ही सर्व मंडळी महाराजांपाशी वसलों व आर्तीची वेळ जाली. त्यावेळेस मामूलीप्रमाणे वापूसहेवांनी आरती लाविली पण काय जालें नकळे महाराजांचे शरीरांत एकदम नरसिंहावताराचा संचार जाला. आरती व आलेले नैवेद्य सर्व फेकून दिले. दंडा मारून सर्वांस मशीदींतून काढून दिले. व आसन सोडून खालचे पडवीत येऊन वसले. अशा वेळेस आरतीबीरती सर्व काहीं राहिले. तीन वाजले भक्तजन भुक्तेनें व्याकूळ होऊं लागले. कोणी नुसत्या सिंहा-

*वापुसाहेव जोग.

सनासच आरती करा असें म्हणूं लागले. पण दादासाहेब खापड्यांनीं तसें करूं नये आरती महाराजांसच करावी. पण ती बापूसाहेबांनीं न करितां या वाक्याचे हातानें करावी, (तेथें एक म्हणाला वाक्या होता) असें सांगितलें. तेव्हां त्याचे हातीं आरती दिली. पण तितक्यांतच महाराज आपण होऊन सिंहासनावर बसले व मग रीतीप्रमाणें आरती झाली. पण महाराजांचे संतापाचें कारण समजेता.

दुसरे दिवशीं कोपरगांवांवरून एक बक्रील आले ते म्हणाले "महाराजांचे भक्तावर एक कौजदारी मुकदमा होता. कोर्टानें त्याला शिक्षा दिली. तितक्यांत मी तेथें गेलों. केस पाहून मुकदमा वेतला व अपील दाखल केलें. चमत्कार हा झाला कीं, कोर्टानें आरोपीची चालचलण मला विचारली व मी प्रतीवादी निर्दोष आहे अशी खात्री दिली. त्याबरोबर आरोपीस सोडून दिलें. हें असें अकस्मात कसें झालें याचें आश्चर्य घाटून महाराजांचे दर्शनाकरितां आलों कारण त्या भक्तानें मला महाराजांची कीर्ती सांगितली. व "महाराजांचेच कृपेनें मी दोषमक्त झालों असें तो म्हणाला होता."

"प्रगट गुह्य बोलें ॥ विश्व ब्रह्मचि ठेलें ॥" असें ज्ञानेश्वर महाराजांचे आरतींत आहे. असेंच वर्तन महाराजांचें होतें.

महाराजांचे नियम बैठकीस एक फाटकें तरट होतें. पण त्यावर महाराजांची अतिप्रीति. एक दिवस महाराज दिशेला गेले असतां ती तरटी फेकून देऊन त्या जागीं रेशमी गादी एका भक्तानें घातली. महाराज प्रातर्विधी आटोपून आत्मनावर वेण्याबरोबर त्यांना फाटकी तरटी न दिसतां नवी गादी दिसली त्याबरोबर जो त्यांनीं संताप केला त्यासरसी खुनी व गादी फेकफाक करून शिब्यांचा वर्षाव सुरू केला. पण ती फाटकी तरटी देण्याबरोबर ते शांत झाले, एके दिवशीं मला लोकांनीं ती तरटी फेकून दुसरी एक टाकण्यास सांगितलें. पण मी तसें न करितां आरतीची वेळ झाल्यावर सर्व उभे राहिले त्या वेळेस तरटी काढण्याविषयीं खुणेनें महाराजांस प्रश्न केला व महाराजांनीं खुणेनेच संमति दिली. ती पडते फळाची आज्ञा मिळाल्याबरोबर दादासाहेबांस सांगितलें. त्यांनीं लागलेच

एक पोतें विकत घेतलें तें मी महाराजांचे वसण्याचें जागीं घालून काटकी तरटी फेंकून दिली. आरती झाल्यावर महाराज शांततेनें बसले. भक्तजन सेवा करून राहिले. इतक्यांत त्यांनीं आपली चिठीम मला दिली व पांच लाडू मागितले व ते देण्याचे मी कवळ केले. नंतर सर्वांबरोबर मी घरीं गेलें. पण लाडूवांची मला चिंता लागली कीं, मी ह्या प्रस्थळीं लाडू कसे करणार ? केले तरी दुसऱ्याचे मदतीनें, ते महाराज ओळखतील. शिवाय पांचच लाडू कां मागितलें ? नुसते लाडूच कां मागितले नाही ? असा मनाशीं विचार करीत दिवस घालविळा. रात्री त्याच चिंतनांत झोंप लागली. पण लवकरच ती उबडली व एक श्लोक करण्याची स्फूर्ति झाली. व लागलाच श्लोक तयार झाला. सकाळीं त्याचें पुढचा श्लोक करीत बसलों. तों, रा. दीक्षीत हे महाराजांकडे जात होते त्यांनीं माझी कविता पाहिली व दर्शनास गेले. कांहीं वेळांनीं स्नान करून मीही दर्शनास गेलों. पण जाण्याबरोबर महाराजांनीं लाडू मागितले. मी कांहीं बोललों नाहीं. तरी दीक्षीत म्हणाले लाडू तयार होऊन राहिले. असें म्हटल्याबरोबर महाराज स्वस्थ बसलें. दुसरे दिवशीं पांच श्लोक तयार करून कागद महाराजांचे स्वाधीन केला. (पांचाचे वर श्लोक करण्यास डोकें बरेंच चालिल्लें पण कांहीं सुचेना तेव्हा पांचच श्लोक कायम केले). त्यांनीं तो पाहून मला वाचावयास आज्ञा केली. ते श्लोक वाचीत असतां महाराजांनीं मस्तकावर हात ठेविला. त्या वेळेस जी मनाची स्थिति झाली ती अवर्णनीय होती. त्यानंतर प्रत्येक कविता तयार करावी व त्यांना दाखवावी व त्यांचे आज्ञेनें वाचून दाखवावी असा क्रम सुरू ठेवून ' साईनाथ सगुणोपासना ' नावाचें पुस्तक करून त्यांचे चरणीं अर्पण केलें व ह्या पुस्तकाचें उत्पन्न गौराग्राम दिलें. तीं पुस्तकें तेथें असतीलच.

‘ विरो न शोचति ’ (कठोपनिषत्) आत्मज्ञानी धैर्यवान हें कधीं शोक करीत नाहीत आणि कदाचित् त्यांची वृत्ति शोकपर झाली तर सद्गुत्तीवर आणण्यास दुसऱ्याचे उपदेशाची आवश्यकता नाही; ते स्वतःच शोकवृत्तीचा त्याग करितात.

मेवा गुजराथी महाराजांचा प्रेमळ शिष्य होता. त्याने महाराजांची अत्यंत कष्टाने सेवा केली. (आपले मालकाचे आज्ञेने) पण सेवा करित असता त्याला दुर्बुद्धी झाली की, या मुसलमानाला मी स्नानास पाणी कां वाळावे ? असा विचार करून तो सेवा टाकून देशांत गेला तेथें विमार पडला. विमारीतून दुरुस्त होऊन शंकराचे दर्शनास गेला तो त्याला शंकराचे जागी शंकराची पिंडी न दिसतां साईमहाराज दिसले. तेव्हां तो पुनः शिर्डीस आला. त्याच्या देहातील किल्मिश नाहीसे व्हावे म्हणून त्याला गायत्री पुरश्चरण करण्यास सांगितले. तें त्यानें केले व त्याची सांगता महाराजांनी चांगली केली. तो शिष्य मरण पावला तेव्हां महाराज स्वतः आले व त्याचे सर्वांगवरून हात फिरविला आणि पांच मिनिटे पुष्कळ रडले. पण 'लगेच आतां किती रडसील' असा आपणच आपल्यास उपदेश करून अर्थात् 'धीरो न शोचति' या कठोपनिषदाचे तत्वाप्रमाणें शांत वृत्ती ठेवून त्याची सत्किथा करण्यास आज्ञा दिली.

‘यमात्मानमन्विष्य सर्वांश्च लोकानान्नोति’ छां. उ. अ. ८ खं० ७ मं. २

ज्या आत्म्याचा शोध केला असता त्रैलोक्य प्राप्त होते (अर्थात् त्रैलोक्याचे ज्ञान होते त्या आत्म्याला जाणावे). साई महाराजांनी या श्रुतिवचनाप्रमाणें आत्म्याचे पूर्ण ज्ञान करून घेतले होते. म्हणून त्यांना भूत भविष्य वर्तमान सर्वकाळाचे ज्ञान होते. सारांश ते सर्वज्ञ होते.

साईमहाराजांस लिहितां वाचतां येत नव्हते. अशी सर्वांची समजूत आहे, व ती खरी असली तरी बरीच श्रुतिवाक्याप्रमाणें ते सर्वज्ञ असल्यामुळे लेखन वाचन जाणणाऱ्यांचे कार्य ते करित असत.

रा. दीक्षित यांची मुलगी मरण पावली तेव्हां त्यांना अत्यंत शोक झाला याच सुमारास त्यांनी बोलाविलेल्या भावार्थ रामायणाची व्ही.पी. येऊन पोचली. ती घेतल्यावर रामायण वाचावयाचे पण गुरूचे आज्ञे-शिष्याय वाचावयाचे नाही असा त्यांचा क्रम असे त्या प्रमाणें महाराजांना तो ग्रंथ त्यांनी दाखविला. महाराजांनी पुस्तक उचडून तें उलटें धरिले व त्याची बरीच पाने चाळली. शेवटीं किष्किथा कांडांतील वालीचा वध झाल्यानंतर तारा शोक करीत असतां रामानें उपदेश केला तें प्रकरण

काढून दीक्षितांना दिले व हे वाच म्हणून सांगितले. शोकाचा परिहार होण्याला तो उपदेश उत्तम आहे पण ज्याला वाचता येत नाही तो नेमके तेंच प्रकरण कसे काढील ? ह्यावरून ज्याला आत्मज्ञान होते त्याला सर्व समजते हे श्रुतीचे वाक्य खरे आहे, व त्याप्रमाणे त्याचे ज्ञान होते.

साईदासानुदास.

कृष्ण जोगेश्वर भीष्म.

रा. रा. हरी सिताराम दीक्षित यांनी लिहून ठेवलेले अनुभवः—

(१)

महाराज निरनिराळ्या रूपाने आपल्या भक्तांकडे जात. व नंतर त्याची खूणही देत असत. एकदा नानासाहेब चांदोरकरांनी महाराजांसाठी नैवेद्याचे ताट आणले व महाराजांना पुरणाच्या पोळ्या आवडतात असा त्यांचा समज असल्यामुळे मुद्दाम पुरणाच्या पोळ्या तयार करवून नैवेद्यांत नेल्या होत्या. नानासाहेब ताट घेऊन गेले तेव्हा महाराज नुकतेच जेऊन बसले होते. नाना साहेबांनी महाराजांना जेवण्याबद्दल प्रार्थना केली तेव्हा ते म्हणाले मी आतांच जेवलो, तू ताट ठेऊन आपल्या विन्हाडी जेवावः. आज्ञा झाल्यामुळे नानासाहेब गेले पण जाताना माधवराव देशपांड्यांना सांगून गेले “तुम्ही येथेच थांबा आणि महाराजांना या ताटांतले काही खाल्ले की मला येऊन सांगा म्हणजे मी जेवायला बसेन.” त्याप्रमाणे माधवराव महाराजांचे जवळ बसले आणि नानासाहेब घरी त्यांची वाट पहात बसले. थोडा वेळ गेल्यावर महाराजांनी माधवरावांना विचारले “नाना जेवला का” ते म्हणाले “नाहीं. आपण या ताटांतले काही खाल्ले म्हणजे ते जेवायला बसणार आहेत”. त्यावर महाराज हांसून म्हणाले “अरे ताट वाढीत असतानांच माशीच्या रूपाने जाऊन त्याचा नैवेद्य खाल्ला” त्याला म्हणावे तू आतां जेवायला वैत. अर्थात हे नानासाहेबाना माधवरावांकडून कळल्याबरोबर ते आनंदाने जेवायला बसले.

तसेच एकदा नानासाहेबानां महाराजांनी सांगितले " अरे कोणी आपल्या दारी मागावयाला आले तर त्याला आपल्या शक्तिप्रमाणे द्यावे. आपल्याजवळ द्यावयाला नसले तर निदान त्याच्याशी गोड शब्द तरी बोलावे " हा बोध झाल्यानंतर लवकरच नानासाहेब आपल्या गांधी गेले. दोन चार दिवस झाल्यानंतर एक म्हातारी भिक्षा मागावयास त्यांच्या दारी आली तिला "भिक्षा नाही" असे नोकराने सांगितले. ती जरा लोचटपणा करून लागली. त्याबरोबर स्वतः ~~नानासाहेबांनी~~ झिळा दुरडावली. त्यानंतर नानासाहेब जेव्हा पुनः महाराजांकडे आले तेव्हा महाराजांनी विचारले "नानासाहेबांनी मागाव्या खेपेस सांगितले की कोणी आपल्याकडे मागावयाला आले तर त्याच्याशी गोड बोलावे तें विसरलास ना ? मी म्हातारीच्या रूपाने तुझ्याकडे आलो होतो तर मला शिब्याच मिळाल्या ' नानासाहेब अर्थात् खजील झाले.

एकदा म्हाळसापतीकडे एक कुत्री गेली. ती ओंगळ दिसत असून तिच्या मुखांतून लाळ गळत होती. म्हाळसापतीने तिला एक टोळा मारला व ती ओरडत ओरडत निवून गेली. पुढे म्हाळसापती दर्शनास गेले तेव्हा महाराज म्हणाले "आम्ही मोठ्या आशेने भक्ताकडे (म्हाळसापतीला बहुतेक लोक " भक्त " म्हणतात) गेलो तो आम्हाला टोळेच खावे लागले."

या व अशा लीलांचा हेतु भक्तांना शिक्षण दण्याचाच असतो. महाराज मेहमी झणत " अरे कोणालाही हाड हाड झिड झिड करून नये. आपल्याकडे कुत्रा, मांजर कोणीही येते तें कांहीं तरी संबंधामुळेच येते. आपण कोणाचाही कंटाळा करून नये." महाराज नुसता तोंडानेच बोध करून राहात नसत. तो बोध निरनिराळे प्रकारांनी ठसवीत असत. एकदा महाराजांनी असा बोध केला आणि दोन तासांनी आम्ही मंडळी वाड्यात जेवायला बसलो असता. पायऱ्यांपाशी एक कुत्रे आले. आम्ही त्याला हाकले तेव्हा तें कुत्रे समोरच्या विन्हाडकऱ्यांच्या पायऱ्यांपाशी गेले. तेथे त्याला मार बसला व तें प्रोठयाने ओरडत बाहेर गेले. त्याचे ओरडणे ऐकल्याबरोबर महाराजांस सकाळच्या शब्दांची आठवण आली आणि असे वाटले की, आपण कुत्र्याला हाकले तसे न करितां भाकरीचा तुकडा

घेऊन लांव फेकला असता हणजे कुत्रे गेले असतें आणि त्याला मार वसला नसता. त्याच दिवशी तिसरे प्रहरी दास गणूचें कीर्तन झालें व त्यांत श्रीविठोबांनीं कुत्र्याचें रूप घेऊन नामदेवाकडे जाऊन भाकर नेली असतां नामदेव तुपाची वाटी घेऊन "देवा कोरडी भाकर खाऊं नका हें तिच्या बरोबर तू पाह्या" असें हणत हणत धांवले तो कथाभाग कीर्तनांत निघाला आणि त्याच दिवशीं संध्याकाळीं मालतीचे देवळांत रा. माधवराव आंडकर भक्तिलीलामृत वाचित्त असत त्यांतही तोच भाग निघाला. अशा तऱ्हेनें महाराजांनीं सकाळीं केलेला बोध त्यांनींच दृढ करून दिला.

कित्येक वेळीं भक्तांचें कोड पुरविण्यासाठीं व त्यांना समाधान देण्यासाठीं त्यांचेकडे निरनिराळे रूपानें महाराज जात.

(२)

मला महाराजांचे प्रथम दर्शन वडलें तेव्हां माझे मित्र रा. रा. गोविंद रघुनाथ दामोळकर यानाहीं दर्शन घडावें अशी मला इच्छा झाली म्हणून मी त्यांना शिर्डीहून पत्र लिहिलें व महाराजांचें दर्शन त्यांनीं अवश्य ध्यावें असा त्यांना आग्रह केला. त्यानंतर कांहीं दिवसांनीं त्यांची माझी भेट झाली. तेव्हां ते म्हणाले "मी दर्शनास अवश्य जाईन, पण गुरूचा उपयोग काय ते कांहीं मला कळत नाही. मला वाटतें सगळें आपलें आपल्यालाच कोलें पाहिजे." त्यानंतर ईस्टरचे सुटींत त्यांनीं दर्शनास जाण्याचा विचार केला. ते ज्या दिवशीं निघणार होते त्याच दिवशीं त्यांना खबर लागली कीं, त्यांच्या एका स्नेह्याचा एकुलता एक मुलगा वारला व त्यावेळेस त्या स्नेह्याचे गुरू तेथेंच होते. हें ऐकल्याबरोबर दामोळकरांनीं शिर्डीचा वेत रहित केला. तितक्यांतच दुसऱ्या एका स्नेह्याची गांठ पडून शिर्डीस जाण्याचा वेत कायम झाला व ते त्याप्रमाणें निघाले. ही मेल दादरास उभी राहते असा त्यांचा समज असल्यामुळें ते दादरास जाण्यासाठीं निघाले तोंच वांश्राचे स्टेशनावर त्यांना एक मुसलमान गृहस्थ भेटला व त्यानें मेल दादरास उभी राहत नाही, तुम्ही बोरी-बंदारास जा असें सांगितलें. त्याप्रमाणें ते बोरीबंदारास गेले व दुसरे दिवशीं

सकार्त्वी शिर्डीस येऊन पोहोचले. महाराजांचे दर्शनास जावयास अवकाश होता म्हणून ते एका गृहस्थाबरोबर बोलत राहिले. त्यावेळेस 'गुरूचा उपयोग काय? याच विषयावर बोलणे चालले होते. पुढे आम्ही सर्व मंडळी महाराजांकडे गेलो. तेथे बसल्याबरोबर महाराजांनी दाभोळकराकडे तोंड करून मला विचारले 'हा हेमाडपंत काय म्हणत होता?' मी म्हटले "बाबा आपल्याला सर्व ठाऊकच आहे" पुढे दुसरे दिवशी मला जाण्याची परवानगी मागावयाची होती म्हणून मी म्हटले "बाबा आज निघावयाचे का?" महाराज म्हणाले "होय" त्यावर एकाने विचारले "बाबा कोठे जावयाचे?" महाराज म्हणाले "असे वस्ती". तेव्हा त्याने फिरून विचारले "बाबा, वाट कशी आहे?" त्यावर महाराज म्हणाले "वाटा पुष्कळ आहेत. ठिकठिकाणांहून जातात. आपल्या येथून ही एक वाट जाते. वाट तर विकट आहे. वाटेत वाय आहेत, रीस आहेत" तेव्हा मी विचारले "पुण बाबा वाटाडया बरोबर असला तर?" त्यावर महाराज म्हणाले "वाटाडयाबरोबर असला म्हणजे कांही पंचाइत नाही. मग वाघ बाजूला होऊन जातात, रीस बाजूला होऊन जातात. नाही तर एक मोठी खाई आहे तीत पडण्याची भीति असते" अर्थात् हे संभाषण झाले याचा परिणाम दाभोळकरांचे मनावर बराच झाला व आपल्या प्रश्नाचे उत्तर मिळाले असे त्यांना वाटू लागले. त्यानंतर महाराजांनी त्यांना वेळोवेळी- निरनिराळे अनुभव दिले व आतां ते महाराजांचे पूर्ण भक्त बनले आहेत.

(३)

एकदा महाराजांचे जेवण चालले असता एक कुत्रे येऊन त्याने ताकाचे टमरेलांत तोंड घातले. त्याबरोबर फकीरबाबा जे तेथे जवळच बसले होते त्यांनी ते ताक फेकून देण्याविषयी एका मुलाला सांगितले व तो ते फेकणार इतक्यांत महाराजांनी "काय आहे?" म्हणून विचारले तेव्हा फकीरबाबांनी हकीगत सांगितली. त्यावर महाराज म्हणाले "बापू ते ताक तर चांगले आहे. ते घरी येऊन जा व तिसरे प्रहरी त्याची कढी करून आण; ती आपण खाऊ" अर्थात् फकीरबाबांनी ते घरी नेले व कढी करून आणिली व ती महाराजांनी खाली.

(४)

वापूजीशास्त्री गृष्टवी १९१८ चे फेब्रुवारी महिन्यांत महाराजांचे दर्शनास आले होते. त्यांनी गंगा आणि ली होती तिचा अभिषेक महाराजांना यथाविधी करण्यांत आला. त्यानंतर शास्त्रीबुवांनी श्रीरामदासनवमीसाठी सज्जनगडास जाण्याची परवानगी मागितली. महाराजांनी परवानगी दिली व म्हणाले "तेथेही आपणच आहोत व येथेही आपणच आहोत." शास्त्रीबुवा सज्जनगडास गेले तेथे दासनवमीचे दिवशी पाहाटेस पांच वाजता महाराजांनी शास्त्रीबुवांस प्रत्यक्ष दर्शन दिले इतकेच नव्हे तर शास्त्रीबुवांनी महाराजांचे थोडा वेळ पाय चुरले व मग महाराज अदृश्य झाले.

(५)

रावबहादुर साठ्यांचा वाडा बांधायची सुरुवात केली तेव्हा निवाचे झाड पुढे बांधकामाला नडेल असे समजून मंडळींनी महाराजांस ते झाड तोडण्याविषयी परवानगी मागितली. महाराज म्हणाले 'आपण कशाचा झाड तोडावे'. पुढे काम बरेच झाल्यानंतर त्या झाडाचा थोडासा भाग नडू लागला तेव्हा महाराजांना फिस्सून विचारले. तेव्हा महाराज म्हणाले 'आडवे आले की कापून काढले पाहिजे. जेवढा भाग नडत असेल तेवढा कापून टाका.'

(६)

महाराजांचे एका भक्ताला कर्ज बरेच झाले होते. एका सावकाराने त्याचे-वर हुकुमनामा मिळविला. त्याचे जवळ त्यावेळेला प्रैशाची सोप नव्हती तरी पण मिळकत होती. सावकार कांहीं केल्या धावेना. इतक्यांत सर्व भक्त मंडळीच्या मनांत त्या भक्ताचे येथे असलेल्या महाराजांचे तसविरी पुढे नाम सप्ताह करण्याचे आले. त्या भक्तानेही ते मोठ्या आनंदाने कवूल केले. सावकाराला वाटले ही संधी बरी आहे. त्याने तावडतोव जप्तीचे वारंट काढवून तो त्रेलिकला वेऊन त्याचे घरी गेला. नाम सप्ताह सुरू होता. कर्जदार भक्त सावकाराजवळ गेले व म्हणाले "घरे आहे. आपल्याला वाटेल ते सामान वेऊन जा. आम्हाला प्रयोजनाला महाराजांनी

आमचो जागा मोकळी करून दिली असें समजून जें होतें तें त्यांच्याच इच्छेनें होतें "इतके म्हटल्यावर सावकाराला महाराजांनीं इतकी उपरती करून दिली की त्यानें तावडतोव जप्तीचे वारंट रद्द करवून घेतलें व पुन्हां कर्षा काढलें नाहीं.

(७)

हरिद्वारचे बुवा रोज सकाळचे बैठकीचे वेळेस महाराजांचे समोर खाजावळ बसत असत. एकदा त्यांना येण्याला उशीर झाला व एक मुलगी त्यांच्या नेहमीच्या जाग्यावर जाऊन बसली. ते आले तेव्हांही ती उठली नाहीं. मग त्यांनीं तिला उठावयास सांगितलें व ती उठली व ते तेथे बसले. महाराजांनीं त्यांना पांच मिनिटें बसूं दिले व म्हणाले खाली सभामंडपांत जाऊन बसा. त्या प्रमाणें ते गेले. कांही वेळानें ते पुनः वर आले व आपल्या जागेवर बसूं लागले. महाराजांनीं त्यांना पुनः खाली जाण्यास सांगितलें तेव्हां अर्थात् त्यांना पटलें कीं मुलीला उठविल्याबद्दल हा आपल्याला धडा मिळत आहे.

(८)

मी एकदां नवरात्रांच्या आरंभीं नागपुराहून निवून शिडीसिं गेलों. दसरा तेथेंच झाला. मंडळींनीं आपापल्यापरी महाराजांना फळफळावळ मेवा मिठाई वगैरे दिली. माझ्याजवळ फळें नव्हती. माझी पूजा नेहमी-प्रमाणें साधी होती. कांहीं फळें असतीं तर बरें झालें असतें असें वाटलें. थोड्या वेळानें महाराजांनीं द्राक्षें वाटली. मलाही कांहीं दिली. महाराजांनीं मगळीं वाटून टाकिलीं. आपल्यासाठीं एकही ठेवले नाहीं. हें पाहून आपल्याला दिलेल्या द्राक्षांपैकीं कांहीं आपण महाराजांना द्यावीं असें माझ्या मनांत आले व त्याप्रमाणें मी केलेही. महाराजांनीं मी दिलेली द्राक्षें घेतली व खाली अर्थात् माझ्या दसऱ्याच्या पूजेबद्दलची माझी खिन्नता जाऊन गेली आनंद झाला.

(९)

माझे एक मित्र एके दिवशीं बांध्यास महाराजांचे तसवरीची पूजा करित होते. महाराजांना ब्रह्मण्यासाठीं फुले देविली होती त्यांत एक गोठें

बटमोग्याचें अति उत्तम फूल होते. तें महाराजांनां वाहावें असें त्यांचे मनांत आलें. पण फूल मोठें असल्यामुळे, गंधानें चिकटत्रिप्यासारखें नव्हतें. मग त्यांनां आठवण झाली की महाराज फूल नेहमीं नाकाळा लावतात. त्याप्रमाणें त्यांनीं फूल तसविरीत नाकाजवळ नेले. अर्थात् नाकाजवळ नेऊन लगेच खाली ठेऊन द्यावयाचें असा त्यांचा विचार होता. पण तें फूल नाकाला लावतांच तें चिकटलें. त्यांनीं तें तसेंच तेश्चें राहू दिलें व तें संध्याकाळपर्यंत तसेंच राहिलें.

(१०)

शिडीस बाव खिबडीकर नांवाचा ब्राह्मण होता. त्याची मुलगी शांति नांवाची तीन वर्षांचे वर्षाची असतां साठ्यांच्या वाड्यांच्या पिछाडीस असलेल्या विहिरीत पडली व कांहीं वेळ तेश्चें राहिली. मग तिला काढली व पाहिलें तों तिला कांहींही लागलें नव्हते. ती म्हणूं लागली मला साईबावांनीं वरचे वर झेलून ठेविली होती. ती स्वतःला बावांची बहिण म्हणविते व महाराजांचे तिच्यावर प्रेम असें.

(११)

रा. रा. चिदंबर केशव गाडगीळ या नांवाचे महाराजांचे एक भक्त होते. तें सरकारी नोकरीवर होते. कांहीं दिवस नगरास कलेक्टराचे चिटणीस होते. पुढें शिन्नरास मामलेदार होते. त्यांनां वेळोवेळीं दर्शनाचा लाभ घडत असे. शिन्नराहून त्यांची बदली कोठें लांब झाली व तावडतोव जाऊन रुजू होण्याचा हुकूम मिळाला. महाराजांचे दर्शनास जाण्याचा अवकाश राहिला नाहीं. ते कोपरगांवाकडूनच आगगाडीनें गेले पण दर्शनास जातां येत नाहीं याबद्दल त्यांनां फार हुर हुर लागली. पुढें गाडी चालली असतां एकाएकी खिडकीवाटे एक कागदाची पुडी त्यांचे अंगावर येऊन पडली. उघडून पाहतात तो त्यांत उदीप्तारखी पूड दिसली. त्यांनीं ती जतन करून ठेविली. पुन्हा दर्शनास जाण्याचा योग आला तेव्हां महाराज त्यांनां आपण होऊन म्हणालें "तूं आला नाहींस म्हणून मी तुला उदी पाटाविली ती पोहोचलीना ?" गाडगीळांना हे शब्द ऐकून मन्दिबर आला. पुढें ती उदी त्यांनीं एका ताडतांत बाळून ठेविली. व ती ग्रेवट पर्यंत त्यांचे जवळ होती.

(१२)

मला कांही कामा करितां इंदुरला जावयाचें होतें. अर्थात् मनमांड वरून जावयाचें असल्या कारणानें श्री सद्गुरु साईबाबांचें दर्शन घेऊन पुढें जाण्याचा माझा विचार ठरला. माझ्या स्नेही मंडळींनी मला शिर्डीस जाऊं नका असें वजावले. ते म्हणाले वावा तुम्हाला वेळेवर जाण्याची परवानगी देणार नाहीत. मी त्यांना म्हटलें इंदुरास जाण्याला अद्यापी दोन दिवसांची अवधी आहे व तितक्यांत शिर्डीस महाराजांचे दर्शन घेऊन पुढें जायें असें माझ्या मनानें घेतलें आहे. माझा संकल्प ठरल्याप्रमाणें मी शिर्डीस गेलों. श्री सद्गुरु साईबाबांचे दर्शनासाठीं माशिर्दीत पोल्याबरोबर तूं कोव्हां जाणार म्हणून मला विचारलें. आपण आज जाण्याची आज्ञा घाल तर मी आज जातो असें मी समर्थाना म्हटलें. अंतु मला दोन दिवस रहाण्याला सवड आहे; असें ही मी श्री सद्गुरु साईबाबांनां सांगितलें. हें सांगितल्यावर बाबांनीं "दोन दिवस राहून जा" असें म्हटलें. श्रीच्या आज्ञेप्रमाणें मी दोन दिवस राहून पुढें इंदुरास गेलों. अर्थात् माझ्या मित्रांची भीती निरर्थक ठरली.

(१३)

सखाराम हरी उर्फ वापुसाहेव यांच्या मातुश्री वारल्या तेव्हां त्याचे उत्तर कार्यासाठीं नाशकास जाण्याचें त्यांनीं ठरविलें व जाण्याची परवानगी महाराजांजवळ मागितली. महाराजांनीं परस्वानमी देण्याचें एकेक दिवस लांबणोवर टाकलें. वापुसाहेबांनीं महाराजांस सांगितलें माझ्या शाखेचा ब्रह्मण येथें नाही व मज्ज आज नाशकास गेलेंच पाहिजे. महाराज म्हणाले दोन प्रहरी पाहूं. हें बोलणें झाल्यावर एक घटका गेली नाही तोंच एक चांगला विद्वान वैदिक ब्राह्मण जोगांच्या शाखेचाच येथें आला. अर्थात् मग नाशकास जाण्याचें कारण उरलें नाही व सर्व उत्तरकार्य येथेंच झालें. शेवटच्या दिवशीं जोगांनीं परवानगी मागितली त्यावेळीं मी जवळ होतो व मी म्हटलें "बावा, चला आपण वापुसाहेव व मी असे' अवघ निघूं. वाटेंत वापुसाहेबांनां नाशकास सोडूं व मग मुंबईस जाऊं त्यावर महाराज म्हणाले "मी कधीं कुणाला सोडणारा माणूस नाही."

मसत. हा
राजांनी ती
त्या डोक्यांनी
बाहेरगांवीसुद्धा.

रा. बुवा, नानासाहेब चांदोरकर आणि आणखी
दुसरे असे मिळून महाराजांच्या दर्शनास गेले. दर्शन झाल्या-
कथेकरीबुवांस परत जाण्याची वाई झाली. कारण दुसरे दिवशी
रास त्यांची कथा व्हावयाची होती. नानासाहेब चांदोरकरांनी महारा-
जांच्या परवानगी विचारली तेव्हां महाराज हणाले "जेऊन
त." नानासाहेबांनी कथेकरीबुवांस रहाण्याविषयी विनंती केली, पण
ते राहीनात, आणि ते आणि त्यांचे एक स्नेही तांबडतोव संवत्सर ऊर्फ
वारी स्टेशनवर जाण्यासाठी निघून गेले. नानासाहेबांना त्या वेळेस
राजांनी हटले "पहा, कसे लाक मतलबी असतात! वेळ आली
क्षणजे साथीदाराला सोडून आपल्या मतलबाला दक्ष असतात. म्हणून
आपण असा साथी करावा की, जो आपल्याला कल्पांतीही सोडणार नाही."

अर्थात् सह्यद्रयाशिवाय असा दुसरा साथी कोण मिळणार आहे?
क्षणून साथी करावयाचें तर त्यांनाच करावें. प्रेम भूतमात्रावर असावें, पण
संग सद्गुरूचाच करावा. तोच संग खरा सुखकर होतो-असा.

महाराजांच्या आज्ञेप्रमाणें नानासाहेब व त्यांचे स्नेही शिरडीसच जेवण
करून महाराजांची आज्ञा घेऊन निघाले. निघतांना महाराज हणाले
"गडीस अवकाश आहे." ते स्टेशनवर येऊन पहातात तें

गेल्या.

२. दि

परम भक्त हा

उदाळ संदळी

प्रांताच्या साहेबान

बाबुरला आणि जातेवेळी महाराजा.

गेल्या. महाराजांनी त्याला सांगितले "प्रांताचे सा

तेथे जा. तेथे प्रथम श्री मोहिनीराजांचा वंदन कर, आणि मग साहेबा
जाऊन जबाब दे."

आपाने त्याप्रमाणे केले. साहेबाने त्याचा जबाब ऐकून त्याला
दिले आणि झटले, की "तू पैसे खाल्ले नाहीस असें खात्रीने मला जा

आप्या अर्थातच बाहेर पडल्याबरोबर. नाचू लागला, आणि महाराजांचे
गुणानुवाद गाऊं लागला. नंतर शिरडीस जाऊन सर्व हकीकत
त्याने महाराजांस कळविली. महाराजांनी अर्थात आपल्याकडे काही
कर्तृत्व न घेतां "कर्ता करविता परमेश्वर आहे; तो भक्तासाठीं जसा
गोष्टी घडवून आणतो," असें उत्तर दिले.

४ एके दिवशी महाराजांनी आप्या कुळकर्णी यांस सांगितले, की
"आपल्या गांवांत चोर आले आहेत; आणि त्यांची स्वारी प्रथमतः तुझ्या
घर होईल; तर तू आपला बंदोबस्त कर. हे चोर मोठे बिलंदर आहेत
त्यांची सर्व दृष्टी ऐन मालावर असते, आणि तेवढाच ते वेऊन जातात.
आपाने या बोलण्याचा लौकिकी अर्थ कोला; आणि सरकार धान्यात
पैसे त्याने चावडीत ठेविले होते तेथे जागल्यास पहाण्यास वसवून द्या
किती बंदोबस्त कोला, परंतु महाराजांनी सुचविलेले चोर निराळेच

आतांपर्यन्त छापून आलेल्या महाराजांच्या लीला.

एका मुलीला अर्धांगवायूचा झटका आला होता, तोही उदीनेच बरा झाला. शेंकडोशें लोकांचे निरनिराळे रोग नुसत्या महाराजांच्या उदीने बरे झाल्याची उदाहरणे आहेत. तीं सर्व येथें देणें शक्य नाहीं; पण माझ्या एका बंगाली मित्राकडून आलेल्या पत्रांतील लहानसा उतारा देऊन हें प्रकरण पुरें करितो:—

" I am glad to inform you, that, the Vibhuti you so kindly gave me, while I was in Bombay, has worked wonders. I have tried it in cases of Rheumatism, Dropsy, Diabetes and Angina Pectoris. In one and all cases it has given immediate relief. If you can kindly spare some more quantity of it, I shall be very much obliged. I have a large number of coolies and staff at my disposal and I wish to use it in difficult cases.

— भाषांतर:— "मी मुंबईस असतांमा आपण मला जी विभूती दिली तिनें चमत्कार केले आहेत, हे कळविण्यास मला आनंद वाटतो. ती मीं संधिवात, जलोदर, मधुमेह व हृदयाचा विकार असलेल्या माणसांस देऊन पाहिळी, आणि एकूण एक विकारांत तिच्यापासून तांबडतोव आराम वाटला. आपण आणखी थोडी पाठवूं शकाल, तर मजवर फार उपकार होतील. माझ्या कामावर मजूर आणि कारकून वगैरे मिळून फार मंडळी आहेत, आणि कठीण दुखण्यामध्ये तिचा उपयोग करावा, अशी इच्छा आहे."

महाराजांकडे तऱ्हेतऱ्हेचे लोक तऱ्हेतऱ्हेचीं गाऱ्हाणीं आणि तऱ्हेतऱ्हेच्या मागण्या व्रेऊन जातात, आणि महाराजांनीं आशियाद दिला म्हणजे त्यांचीं गाऱ्हाणीं दूर होतात, आणि इतर कामना असतां त्या

सकट होतात. रोग तर घरे होतातच, पण भूतवाधेच्या संबंधानेही लोकांना हटकून अनुभव येतात.

मोगलाईत परभणी येथे एक गृहस्थ आहेत. त्यांच्या येथे घरेच चमत्कारिक प्रकार होत असत. नवा कपडा आणून खुंतीवर ठेवला, की, आपोआप जळावयाला लागायचा. मुलांसाठी अन्न झाकून ठेविलेले असेल ते नाहीसे व्हावयाचे, किंवा कधीकधी त्यांत किडे पडायच्याचे त्या गृहस्थाने विन्हाड बदलले तरी तोच प्रकार चालू होता. मग त्याने दुसऱ्या गांवी बदली करून घेतली, तरी कांहीं उपयोग झाला नाही. पुढे तो गृहस्थ महाराजांच्या दर्शनास आला. महाराजांनी त्याला आशिर्वाद दिला, आणि त्या दिवसापासून सर्व प्रकार बंद झाला, असे त्यानेच लिहून पाठविले.

एका पारशी व्यापार्याचा मुलगा एकाएकी नाहीसा झाला, बापाने पुष्कळ शोध केला, व त्या कामात चारपांच हजार रुपयेही खर्च केले. शेवटी मी शिर्डीत असतां महाराजांच्या चरणी हकीगत निवेदन करून ते उत्तर देतील ते कळवावे, अशा अर्थाचे त्याने मला पत्र लिहिले.

महाराजांना हकीगत सांगतांच “मुलगा दक्षिणेकडे गेला आहे, खुशाल आहे. आणि आपण होऊन येईल,” असे म्हणाले. त्याप्रमाणे तो मुलगा लवकरच परत आला, आणि मी महाराजांना विचारले त्या वेळेस तो सुदासेस होता, व खुशाल होता, असे त्या पारशी गृहस्थाने मला सांगितले.

एका पारशी गृहस्थाचा मुलगा वेडा झाल्यामुळे पुण्याच्या इस्पितळांत ठेविला होता. त्या मुलाची स्थिति बापाला पाहवना, इतकी वाईट होती व तिच्यातून मुक्त होण्याची कांही आशा दिसना. मुलाचा बाप महाराजांच्या दर्शनास गेला आणि महाराजांनी तुझा मुलगा बरा होईल असा आशीर्वाद त्यास दिला, व मुलाला घरी घेऊन येण्याविषयी सांगितले. इस्पितळांतली संडळी त्याला सोडतील की नाही, ही त्या गृहस्थाच्या मनात कांका उत्पन्न झाली; पण वरियेऊन पहातो तो त्याच्याकडून भय आले, की, मुलगा येथे खातपीत नाही. त्याचे वजन कम

(१४)

एकदां माझे एक स्नेही महाराजांचे दर्शनास आले व तेथे वसत्यावर महाराजांचे पाय दाबू लागले. पाय दावतां दावतां महाराज एकदम त्यांना म्हणाले " पाय दाबू नकोस सरकून वेंत " त्याप्रमाणें ते गृहस्थ मार्गें सरकले. थोड्या वेळानें त्यांचे डोळे भरून आलेले दिसले. त्यावर थोडा वेळ गेला व मग ते पुनः पाय दाबू लागले. त्या वेळीं महाराज कांहीं बोलले नाहींत. नंतर ते स्नेही वाड्यांत आले तेव्हां सांगू लागले कीं, पहिल्यांदा पाय दावीत असतां एक अमंगळ विचार माझे मनांत आला व तत्क्षणीं महाराजांनीं मला सरकून वचनालां सांगितले. मग मला त्याबद्दल पश्चात्ताप झाला व मनांतल्या मनांत महाराजांची क्षमा मागितली व त्यानंतर पुन्हां पाय दाबू लागलों तों महाराजांनीं कांहीं मनाई केली नाहीं अशाच तन्हेचे अनुभव महाराजांचे भक्तांना नित्य येत. अर्थात् महाराजांची शिक्षण पद्धति अवर्णनीय होती.

(१५)

॥ श्रीसद्गुरु साईनाथ प्रसन्न ॥

एकदां मी सकाळीं नित्याप्रमाणें महाराजांचे दर्शनास गेलों तेव्हां महाराज धुनीपाशीं उभे होते. मी जाऊन पायां पडतांक्षणींच महाराज म्हणाले "अरे काळजी तुला कसली. सगळी काळजी मला आहे" मी पुन्हां नमस्कार करून म्हटलें "खरेंच सगळी काळजी आपल्यालाच आहे." महाराजांना आमच्याबद्दल आमच्यापेक्षां कितीतरी पटीनें जास्त काळजी आहे याचे नित्य अनुभव येत असल्यामुळे महाराजांचें बोलणें अक्षरशः पटलें. तरीपण हे शब्द आज महाराजांनीं कां उच्चारिले या बद्दल खुलासा होईना. तो खुलासा मी मुंबईस गेल्यावर झाला. ज्या दिवशीं महाराजांनीं हे शब्द उच्चारिले त्याच दिवशीं माझी गुलगी पार्ल्यांस माझ्या घरी दिवाणखान्यांत खेळत असतां कोपन्यांत असलेल्या कपाटावर चढू लागली तोंच ते कपाट तिच्या अंगावर आलें. ती खाली पडली व कपाट तिच्यावर पडलें. कपाटावर कांचेची व धातूची खेळणी होती पण

सर्वस्वी कालजी वृहणनी मालकाजी वस्य काही रूप काती सर्व खेळणी
 जणकाय रचलच नजला ठेविल्यासारखी आणि मुलीला यत्किचितही
 इजा झाली नाही नाही म्हणायला तिची एक बाणडी पिचली व तिचा
 हात त्यामुळे घोडासा खरपटला

असेच एकदा तीच मुलगी रात्री शोचकपात गेली ती तेथे एक मोठा
 साप होता मुलीचे वय तेव्हा पाच वर्षांचे होते साप तिने पहाण्याचे
 पंवी तिच्या वरोबरच्या गाढ्याने पाहिला व त्याने तिला तांबडतांब रच
 लून वाहून गेले

(२३६)

वृहणनी चतुर्वशका काही मडळी घेऊन एकदा दारकस यात्रेला
 गेली होते सर्वेहनच आणवोटीने गेली सर्व मडळीची टिकीटे पुवीचे
 जवळ होती टिकीटाचे दोन भाग असतात एक बोटीच्या टिकीटाचा व
 दुसरा भुजव्याचे टिकीटाचा पुवीने भुजव्याच्या टिकीटाचे गेला फाडून एका
 निवोते ठेविली व बोटीने टिकीटे आणल्या प्रशाच्या भाकियत ठेविली
 जेव्हा वतवार असतात ते पुवीचे पंकिटे त्याने जाति काण्णातून वाहर
 काढिले लिपिले खविले ते जळव्यापारा उभे होत आण्णात काढता काढता
 तो समेतता जाऊन मडळी आणून बोटीची टिकीटे व पुवीचे गेले सर्व
 समुद्रात पडले वीरतले उत्तरताली टिकीटे आणी लपतत ववाती
 टिकीटे वळेटरास वरील मज्जेत आगतले व टिकीटे वतला होती या
 गोष्टीचे प्रत्ययासाठी भुजव्याची टिकीटे देखिलीने भुजव्याने टिकीटे
 कलकटाची समजत झाली व त्याने कोणत्याही तपकेत जडविले नाही
 दारकस उत्तरल्यावर गोपती जातला ववाच्या चरणे सगाला पूजेला
 केले ववालागतो ववाजवळ अथात पसे उरले नव्हते व महाराजावर
 भदक भद्रा असल्यामुळे तुजवाचने इतराते दिस मुखे पसरणे काय
 नागावे या पती किरमाणे कोणाजवळ ने मागता मडळी महाराजास पर
 लिहिले ज्यानिद्वारा दारकस ववाती पत्रा लिहून टाकिले त्याच रात्री
 महाराजे वृहणच्या एका यत्कि भक्ताच्या खिन्नात गेले व त्याला पाकौट
 समुद्रात पडल्याची हकीगत सु

आज्ञा केली. त्या मत्ताने दुसरेच दिवशी इन्सुबर करून पन्नास रुपये वुवांस पाठविले व स्वप्नाचा मजकूर लिहिला.

(१७)

शंकरराव क्षीरसागर मामलतदार हे एकदा महाराजांचे दर्शनास आले असता महाराजांनी दक्षिणा मागितली. त्यांनी खिशात असलेले सर्व पैसे महाराजांचे हातांत दिले. वाड्यांत आल्यावर त्यांना कोणी विचारिले की 'तुम्हाला परत जाण्यास पैसे कोठे आहेत, शंकरराव म्हणाले बाबा देतील. त्याच दिवशी संध्याकाळी राहत्याचे पोष्टमास्तर आपल्या एका पाहुण्याला घेऊन तेथे आले. त्या पाहुण्याला शंकररावांनी वीस रुपये काही वर्षांपूर्वी उसने दिले होते, ते त्याने त्या दिवशी न मागता शंकररावांना परत दिले. अर्थात शंकररावांची सर्व वेगमी तेवढ्याने झाली.

(१८)

महाराजांनी देह मंगळवार ता. १५ अक्टोबर १९१८ रोजी तिसरे प्रहरी ठेविला. त्याच दिवशी रात्री ते येथील लक्ष्मण भटाच्या स्वप्नांत गेले आणि म्हणाले बापुसाहेब जोग माझी काकडआरती करावयाला येणार नाही, कारण त्याला वाटते की मी मेलों. मी जिवंतच आहे. तू येऊन माझी काकडआरती कर. स्वप्नांत आज्ञा झाल्याप्रमाणे पहाटेस लक्ष्मणभट्टे मशिदीत गेले कारण बावांचा देह ते दिवशी मशिदीतच ठेविलेला होता. व त्याने जाऊन तेथे आरती केली. त्यावेळी बावांचा हात हालत होता असा कित्येकांना भास झाला. दोनप्रहरी आरती नित्याप्रमाणे मशिदीत झाली व संध्याकाळी म्हणजे ता. १६ रोजी बावांचा देह बापुसाहेब बुडूंचे वाड्यांत आणून ठेविला आणि तेथे त्या रात्री शेजारती झाली आणि तेथे नित्याप्रमाणे काकडआरती, दोन प्रहरी आरती, संध्याकाळची आरती व शेजारती हा क्रम सुरू झाला तो अद्याप चालला आहे.

(१९)

महाराज समाधिस्त झाल्यावर दोन तीन दिवसांनी मांड्यकडच्या गोरखराव प्रधानांच्या मेहुणीचे स्वप्नांत गेले व म्हणाले, तुझ्या टा कांमथे पिवळा

श्रीसाई लीला

पितावर आहे तो माझ्या समाधीवर घालण्यासाठी पाठवून दे. त्या बाईने तो पितावर पुष्कळ वर्षांपूर्वी वाजूस ठेवून दिला होता व तिला त्याचे स्मरणही नव्हते. सकाळी उठल्यावर बाईने आपले स्वप्न मोरेश्वररावास सांगितले व ताबडतोब ट. कामधून पितावर काढून शिर्डीस पाठविण्यासाठी त्याचे स्वाधीन केला. तो हल्ली येथे आहे व मधून मधून महाराजांचे समाधीवर घातला जातो.

(२०)

एके दिवशी पहिले मणराव उर्फ काका महाजनी यांचे स्वप्नांत महाराज गेले व म्हणाले " निजलास काय. उठ आज आज तिसावा दिवस आहे तो कर " महाजनी जागे झाले व त्यांना वाटले की, तिसावा दिवस तर केव्हाच होऊन गेला असेल, तरी पण त्यांनी दिवस मोजले व त्यांना असे आढळून आले की-तोच तिसावा दिवस आहे. त्यांना ब्राह्मणांला बोलावून महाराजांच्या पादुकांना अभिषेक करविला आणि काहीं मंत्रमंडळीस जेवावयास बोलावून महाराजांची प्रथम मासिक पुण्यतिथि साजरी केली. त्यानंतर प्रत्येक मासिक पुण्यतिथि मुंबईस साजरी करू लागले आली.

(२१)

श्रीसाईबाबांच्या कांही लीलावट्ट

रा. रा. गणेश गोविंद नरके यांचे रा. रा. हरी सीताराम विहित

श्रीसाई जालेल्या ता. ० ४३ १९१८ जे पत्रांतील उताराः—

परवाचे दिवशी (ता. २ मार्च १९१८) जायवणी (श्री एकनाथ महाराजांची पुण्यतिथी) झाली. दुपारी बहुतेक मंडळीना बाबांनी आज्ञा-बाईच्या पुराणास पाठविले, तेथे बाईंनी रसाळ वाणीने नाथांचे चरित्र सांगितले तिकडे न्याहारीनंतर बाबांनी कांही-गोष्टी सांगितल्या त्यांत सामवेव व कवीरज्यांचा उल्लेख होता सायंकाळी माकरीचे वेळी बाबा बाबांशी भांडले; माकरीचे साट केंकून दिले व सायण्या भरविणे, फळे त्यांनी वगैरे होण्यापूर्वीच समर्थानी नारसिंहाचा अवतार घेतला. वाड्या-